

STRESZCZENIE

Autor jako tekst kultury

Dorota Masłowska w roli bohaterki własnych projektów artystycznych

Rozprawa to studium przypadku Doroty Masłowskiej, pisarki związanej z Warszawą, środowiskiem „Lampy”, Galerią Raster i osobą Pawła Dunina-Wąsowicza, a obecnie „Dwutygodnikiem”. Celem pracy było prześledzenie jak w toku kariery konstruowała swoją tożsamość publiczną zarówno w pracach artystycznych jak i we wszelkich przejawach obecności medialnej. Powieściowy debiut Doroty Masłowskiej przypadł na okres wciąż trwających przemian w polu kultury literackiej, związanych z przełomem 1989 roku. Najważniejszymi czynnikami decydującymi o ewolucji obowiązującego wcześniej paradygmatu postromantycznego było urynkwienie, zmiany medialne oraz ideologie i teorie zachodnie. Dorota Masłowska stała się pierwszą gwiazdą literatury, której sukces był uwarunkowany wszystkimi trzema czynnikami. W centrum zainteresowania medialnego, który zadecydował o wysokiej sprzedaży, znalazła się jej podmiotowość, a nie tekst literacki. Wymagało to od autorki wytworzenia strategii autoprezentacji, która jednocześnie od początku była także obecna w jej twórczości. Rdzeniem wszystkich dzieł Masłowskiej jest język, którego fundamentalną cechą jest performatywność. Posługując się nim wytwarza fikcyjny świat swojej twórczości, którego sama jest częścią. Podmiotowość Masłowskiej jako pisarki zrodziła się z języka uwikłanego w polskie traumy kulturowe. Chaotyczny okres gwałtownej zmiany związanej z przełomem ustrojowym 1989 roku przyniósł poczucie wykorzenia, utraty sensów i wartości. Trauma społeczna znalazła wyraz w „skołowaceniu” języka. Masłowską najbardziej interesuje właśnie taki ułomny język. Na jego podstawie wytwarza własny, a z niego rodzi się powieściowy świat i jego bohaterowie. Autorka w pierwszych dwóch powieściach umieściła siebie w centrum wykreowanego w nich świata. W ten sposób jej rzeczywiste doświadczenia zostały przepisane za pomocą własnego języka na fikcję literacką. Dorota Masłowska jest pisarką autofikcyjną. Istotnym elementem jej strategii jest gra z oczekiwaniami odbiorców odnośnie wizerunku pisarki. Problematyzuje status pisarza i jego miejsce we współczesnej kulturze posługując się autoironią i autopastiszem. Jej teksty wprowadzają do obiegu kulturalnego kontradyskurs w zakresie podmiotowości autorskiej. Dekonstruuje w nich stereotypy oraz dotyczącą jej krytykę.

Praca składa się z jedenastu rozdziałów, które zawierają analizy kolejnych dzieł Doroty Masłowskiej. W pierwszych czterech rozdziałach, przybliżam etap kariery Doroty Masłowskiej, zakończony zdobyciem nagrody „Nike”, który ukonstytuował ją jako pisarkę. Rekonstruuje okoliczności powstania pierwszych utworów oraz nawiązania kontaktów z ważną postacią wydawcy i przyjaciela – Pawłem Duninem-Wąsowiczem. Analizuję przyczyny spektakularnego sukcesu *Wojny polsko ruskiej pod flagą białą-czerwoną* przy użyciu figury dziewczynki. W rozdziale trzecim przyglądam się osobistym doświadczeniom związanym z zyskaniem nagłej popularności, opisywanym przez autorkę w *Dzienniku za Krainy Pazłotka*. W rozdziale o *Pawiu królowej* szczególnie uważnie analizuje kobiece postacie MC Doris (MC Doroty Masłowskiej, Doroty Masłowskiej, Masłowskiej) i Patrycji Pitz, reprezentujące autorkę oraz znaczenie otrzymania nagrody Nike. W rozdziale piątym analizuję jakie strategie dramatyczne przyjmuje Dorota Masłowska wobec zagadnień współczesności i polityczności w *Dwojgu biednych Rumunów mówiących po polsku* i *Między nami dobrze jest* obydwu sztukach, a także jak ustosunkowuje się do własnych identyfikacji ideologicznych. Kolejnymi przedsięwzięciami w działalności artystycznej Masłowskiej było wydanie trzeciej powieści oraz udzielenie wywiadu-rzeki *Dusza światowa* Agnieszce Drotkiewicz. W szóstym rozdziale zgłębiam kwestię przekładowości, postrealności i zarzucanej *Kochanie zabiłam nasze koty* oraz wywiadowi banalności. W 2014 roku, w odstępie trzech miesięcy, Masłowska wydała książkę dla dzieci i album muzyczny. Płyta *Spółczesność jest niemile* została wyprodukowana przez Galerię Raster, w której także odbyła się jej premiera oraz premiery kilku teledysków. Oprócz teledysków „projektowi muzycznemu” Mister D towarzyszyły koncerty i fanpage na Facebooku prowadzony przez autorkę. W rozdziale siódmym analizuje jak tożsamość pisarska wpłynęła na kształt i recepcję jej „projektu muzycznego”, w jaki sposób komunikowała się na swoim pierwszym fanpagu z czytelnikami oraz znaczenia zrealizowanych teledysków, w szczególności do piosenki „Chleb”. *Jak zostałam wiedźmą. Opowieść autobiograficzna dla dzieci i dorosłych* to pierwsza i jedyna książka dla dzieci Doroty Masłowskiej. Mimo sugerowanego wymiaru autobiograficznego w tytule, w powieści nie występuje *alter ego* autorki, są natomiast dwie postacie mogące symbolizować jej ambiwalencje wobec instytucji macierzyństwa: matka i wiedźma. W rozdziale ósmym przyglądam się zmianie w podmiotowości pisarki, związanej z włączeniem tożsamości macierzyńskiej do jej dotychczasowego wizerunku. W rozdziałach dziewiątym i dziesiątym zajmuje się zbiorami wcześniej publikowanych tekstów Masłowskiej wydanymi następnie w formie książkowej. Obydwa znalazły się w rubrykach felietonistycznych, jednak w przypadku drugiego cyklu Masłowska nalega na nazywanie ich esejami. Książka *Więcej niż możesz zjeść. Felietony*

parakulinarne to zbiór felietonów o jedzeniu publikowanych w magazynie kobiecym „Zwierciadło” w latach 2011-2013. W rozdziale przyglądam się z opisom praktyk związanych ze spożywaniem posiłków i przyjętej w związku z tym przez autorkę postawie antropolożki kulturowej oraz analizuje jedno ze spotkań promocyjnych, w którym dokonała performansu roli społecznej pisarki. *Jak przejść kontrolę nad światem nie wychodząc z domu* to zbiór tekstów w większości publikowanych wcześniej w sieciowym czasopiśmie o kulturze „Dwutygodnik”. Tematem kilku jej esejów o popkulturze, jak je nazywa, są seriale oraz kobiety-celebrytki. W rozdziale poświęcam im więcej uwagi, ponieważ autorka wyraża opinie, że seriale pełnią obecnie rolę powieści, czyli najlepiej ujmują współczesny świat, natomiast kwestia podmiotowości znanych kobiet i ich miejsca w społeczeństwie dotyczy także pisarki. Na koniec rozdziału analizuje znaczenie transformacji Masłowskiej z felietonistki w eseistkę. Ostatni, jedenasty rozdział, poświęcony jest czwartej powieści Doroty Masłowskiej *Inni ludzie*. Zastanawiam się z w nim dlaczego, mimo formalnego podobieństwo do *Pawia królowej*, nie ma w niej żadnej postaci przypominającej autorkę i co to oznacza. Analizuję także zjawisko umacniania własnej marki autorskiej podczas działań promocyjnych oraz przy okazji scenicznej adaptacji tekstu przez TR.

Anna Michalak

